

"Deja vu", czyli o sztuce cytowania w filmie - Materiały metodyczne

Magdalena Kubiak

ETAP EDUKACYJNY podstawowa, ponadpodstawowa

PRZEDMIOT godzina wychowawcza, język polski, lekcja biblioteczna

CZAS 2 godziny lekcyjne

Cele ogólne:

- Uczeń doceni wartość sztuki filmowej jako części dorobku światowej kultury;
- Zajęcia pobudzają i zachęcają do bardziej czynnego udziału młodzieży w świadomym korzystaniu z oferty kinematografii światowej;
- Pobudzają uczniów do stopniowego stawiania się świadomym widzem, umiejącym nazwać swoje preferencje filmowe, na podstawie dzieł kinematograficznych dostępnych we współczesnym świecie.

Cele szczegółowe:

Po zajęciach uczeń:

- potrafi rozpoznać i wskazać cytaty filmowe w wybranym dziele filmowym;
- umie wyjaśnić definicję cytatu filmowego;
- rozumie i nazywa „własnymi słowami” wieloznaczną metaforykę schodów;
- potrafi odnaleźć artykuł hasłowy w „Słowniku symboli”;
- umie wykorzystać znalezione samodzielnie informacje do sformułowania wypowiedzi
- efektywnie współpracować w grupie;

Metody pracy:

- metoda poszukująca,
- prezentacje multimedialne,
- praca w grupach,
- praca z tekstem

Formy pracy:

- zbiorowa,
- grupowa,
- jednostkowa

Środki dydaktyczne:

- rzutnik multimedialny,
- odtwarzacz dvd –video,
- stanowiska komputerowe,
- rysunki schematów,

Filmoteka Szkolna

- „Słowniki symboli”,
- szary papier dużego formatu,
- mazaki,
- flamastry etc.
- www.filmotekaszkolna.pl

Filmy:

- „Deja vu” reż. Juliusz Machulski z komentarzem prof. Lubelskiego
- „Nietykalni” reż. Brian de Palma
- „Steps”(„Schody”) reż. Zbigniew Rybczyński

Podstawa: „Pancernik Potiomkin” reż. Sergiej Eisenstein

Przebieg zajęć:

1. Ćwiczenie wprowadzające: rysunki do podpisania przez uczniów. (Czas: ok. 10 min.)

Uczniowie mają za zadanie wpisywać skojarzenia, które budzą w nich przedstawione rysunki, a następnie wieszają je na centralnej tablicy w klasie. Po zakończeniu ćwiczenia nauczyciel odczytuje skojarzenia, komentując je dla potrzeb tematu lekcji.

Przykładowe odpowiedzi:

- pęd ku karierze, wyścig szczurów;
  - wspinaczka wysokogórska;-metafora życia
  - po stopniach do kariery;
  - zaczynają się schody;
1. Nauczyciel pokazuje prezentację multimedialną o Sergiuszu Eisensteinie, jego obrazie „Pancernik Potiomkin” oraz słynnym motywie wózka dziecięcego na schodach odeskich. Mówi przy tej okazji o zjawisku cytatu filmowego. Na koniec prezentuje fragment komentarza prof.Lubelskiego o grach filmowych. (Łączny czas: ok. 15 min.)
  2. Podział klasy na 3 grupy:

Każda z grup ma odtworzyć na swoim stanowisku komputerowym wybrane fragmenty filmów do obejrzenia. Następnie ich zadaniem będzie zapisanie na szarym papierze oraz omówienie na forum klasy, w jaki sposób motyw schodów i wózka dziecięcego został wykorzystany w ich przykładzie.

Dodatkowe pomoce – „Słowniki symboli” z artykułem hasłowym schodów, a w przypadku grupy uczniów opracowujących film J. Machulskiego dodatkowo komentarz prof. Lubelskiego o filmie „Deja vu”. (czas pracy w grupach: 30 min.)

www.filmotekaszkolna.pl

Przykładowe odpowiedzi:

"Deja vu"

- Machulski posługuje się ironią, parodią, chwytem komediowej satyry;
- Cytat z arcydzieła kinematografii światowej, jakim jest „Pancernik Potiomkin” Eisensteina, jest potraktowany z przymrużeniem oka;
- Cytat podkreśla przypadkowość zdarzeń, na których opiera się akcja filmu Machulskiego;

Filmoteka Szkolna

- film z cytatami z innych dzieł filmowych zaprasza nas do zabawy w odgadywanie tych cytatów;

"Nietykalni"

- De Palma wykorzystuje wózek dziecięcy i motyw schodów do zbudowania napięcia całej sceny.
- Podkreśla dramatyzm zdarzeń, niemal traktuje dosłownie motyw schodów, stopniując suspens akcyjnozrywającej się przecież na schodach dworca.

"Schody"

- Rybczyński wykorzystuje cytat z filmu Eisensteina do pokazania nowych technik multimedialnych w tworzeniu filmu;
  - schody są symbolem wędrówki, bezcelowość podróży = życia;
  - schody, czyli niekończąca się opowieść, forma otwarta, bez początku i bez końca;
  - brak lub zacieranie się granicy między filmem a rzeczywistością;
  - reżyser poprzez zachowanie ludzi na schodach wyśmiewa dzisiejszy styl życia;
  - to co jest dzisiaj, jest kiczem, teledyskiem, prawdziwe życie i tragedia dzieje się w starym filmie;
1. Tym razem każda z grup najpierw pokazuje wybrany fragment z filmu całej klasie za pomocą rzutnika multimedialnego lub na ekranie telewizora. Wybrany przedstawiciel grupy prezentuje wnioski wypracowane przez jego zespół. Wypowiedzi uczniów omawiających są na bieżąco korygowane przez nauczyciela oraz komentowane przez cały zespół klasowy. (czas omówień: 30 min.)

UWAGA!!!

Jeśli mamy do czynienia z młodzieżą gimnazjalną, dla ułatwienia formułowania przez uczniów samodzielnych wniosków można przygotować koszyk z gotowymi odpowiedziami w formie krótkich, lapidarnych stwierdzeń, które mogą wykorzystać przy podsumowaniu ćwiczeń na koniec lekcji. Aby utrudnić działanie uczniów oraz pobudzić ich do samodzielnych wniosków, można do trafnych odpowiedzi dodać kilka zupełnie niepasujących, błędnych stwierdzeń, z których grupa będzie zmuszona wybrać jedynie te, które uważa za słuszne. Jednak weryfikacja ich osądów nastąpi dopiero na koniec lekcji.

1. Podsumowanie lekcji – wypowiedzi uczniów na temat potrzeby cytowania w filmie, jej roli w tworzeniu dzieła filmowego. (Czas: 5 min.). Przykładowe odpowiedzi:
  - Cytaty filmowe wzbogacają film, jeśli są właściwie i trafnie dobrane;
  - Cytowanie znanych fragmentów innych obrazów filmowych świadczy o dużej wiedzy twórców filmu;
  - Dzięki cytatom możemy wziąć udział w zabawie filmoznawczej, którą proponuje nam reżyser, to znaczy, że traktuje on widza poważnie, jako partnera w takiej zabawie, wyraża on w ten sposób szacunek dla świadomego widza;
  - Może to być również rodzaj hołdu, szacunku dla dzieła filmowego, które w swoim filmie reżyser cytuje;